

Idalina

*'Loneliness is not a longing for company,
it is a longing for kind.'*

Marilyn French: *The Women's Room*

Ze stak de straat over alsof het een rivier was. Met haar stok leek ze te voelen waar de volgende steen was onder het wateroppervlak. Ze wankelde niet maar toch leek het of de stroom tegen haar aan duwde en weldra haar fragiele lijf zou meesleuren.

Het was de eerste keer dat ik Idalina ergens anders zag dan voor of in haar huis. Ik kon me deze gebogen oude vrouw niet voorstellen in de rol die Pat haar had toebedeeld. Was dit de vrouw die vijf kinderen had gebaar en er drie had verloren?

Volgens Pat was ze op haar zestiende in haar eentje vanuit Portugal door heel Spanje getrokken om zich in Barcelona aan te sluiten bij de CNT, de anarchistische vakbond.

In Barcelona had ze de vrouwen van Mujeres Libres leren kennen. Ze was Bakoenin gaan lezen, had ontdekt dat kennis macht was en wilde net als de andere 'vrije vrouwen' niet op de voltooiing van de revolutie wachten om voor haar rechten als vrouw op te komen. Toen de burgeroorlog uitbrak was ze naar het front gegaan om de troepen van Franco tegen te houden. Ze vond het haar plicht. Ze geloofde net als veel anderen dat ze het fascisme tegen konden houden. Eerst in Spanje en dan in de rest van Europa. Maar het draaide anders uit. Duitsland en Italië hadden Spanje eerder gebruikt als generale repetitie voor de Tweede Wereldoorlog...

Ik kon me niet meer goed herinneren wat ik op mijn zestiende deed, maar ik kon me niet voorstellen dat ik tot al deze dingen in staat zou zijn geweest. Op die leeftijd had ik nog geen week voor mezelf kunnen zorgen. Ik kon niet eens de was doen. Bovendien had ik op die leeftijd niet zo'n duidelijk politiek standpunt kunnen innemen. Op mijn zestiende was ik nog een kind. De boeken die ik las vormden mijn werkelijkheid. De realiteit interesseerde me niet. Als ik al een linkse ideologie aanhing dan was die zuiver theoretisch. Ik zou nooit in staat geweest zijn me bij een groep aan te sluiten en me willoos over te leveren aan een zaak. Mijn leven voltrok zich in mijn hoofd. Mijn ouders hadden elkaar en de weinige vrienden die ik had waren nauwelijks interessanter dan mijn boeken.

Pas op mijn twintigste, toen mijn moeder stierf, was ik abrupt en onomkeerbaar volwassen geworden. De tijdelijkheid van het leven, de kwetsbaarheid van het menselijk lichaam overviel me en dreef me het leven in.

Op die leeftijd was Idalina al terug in Portugal, nadat ze in oorlogsomstandigheden haar eerste kind had gebaar. In 1937 was ze teruggegaan. Nadat de communisten de collectivisering met bruto geweld ongedaan hadden proberen maken, de anarchistische milities hadden

ontbonden, de vrouwen hadden weggestuurd van het front en jacht hadden gemaakt op alle zogenaamde trotskisten. De republikeinse regering had niets gedaan om deze interne zuiveringsacties tegen te houden. Integendeel, ze hadden het offensief gesteund. Blijkbaar waren ze banger voor de revolutie van de anarchisten, voor de eerlijke verdeling van land en goederen, dan voor de fascistten. Blijkbaar roeiden ze liever hun eigen bondgenoten uit dan een einde te maken aan de macht van de grootgrondbezitters en de kerk, en aan de ongeletterdheid en armoede van het volk.

Het was hun oorlog niet meer. Via Frankrijk waren ze naar Portugal ontsnapt, nog voor de burgeroorlog tot zijn voorspelbare einde was gekomen. In Portugal had Idalina zich ingezet voor het omverwerpen van de dictatuur van Salazar. En toen het ook daar onhoudbaar werd omwille van haar politieke overtuigingen, was ze na de tweede wereldoorlog naar België gekomen.

Als het waar was wat Pat zei – en zo niet, dan had ze het vast in een goed boek gelezen – dan was haar man, of liever haar *compañero*, de zoon van een anarchist die al twintig jaar voor de burgeroorlog was gefusilleerd omwille van zijn ideeën. Ik vroeg me af hoe en waarom hij en Idalina in België waren beland. Natuurlijk kon ik het aan Idalina zelf vragen, maar wat als Pat het hele verhaal had verzonnen, of als Idalina me niet begreep? Ik had nog nooit meer dan een paar woorden met haar gewisseld.

Idalina zag me niet. Ze was te geconcentreerd bezig met oversteken. In haar ene hand klemde ze haar stok. In haar andere meende ik een witte envelop te zien. Was ze op weg naar de brievenbus? Waarom had ze niet aan Pat gevraagd om de brief te posten? Moest ik naar haar toe gaan en vragen of ik haar kon helpen? Ik kon het niet. Ik kende haar alleen als de trotse waakhond in de steeg, en hier – overgeleverd aan het geweld van het verkeer, het

lawaai, de mensen, de chaos van de stad – leek ze klein, misplaatst en breekbaar. Ik draaide me langzaam om, bang dat ze me zou zien als ik te bruusk bewoog. Met het gevoel dat ik haar ergens op betrap had, liep ik via een andere route naar de winkel waar ik naar op weg was.